

σεν ἔκθαμβος ὁ ῥαψωδὸς, καὶ φορτωθεὶς τὰ χάλκινά του σκευὴ ἐξῆλθε τῆς αὐλῆς μας.

Αὐτὸ λοιπὸν τὸ ἐλεγεῖτον ἐμοιρολόγει κατ' ἐκείνην τὴν νύκτα ἡ μήτηρ μου.

Ἐγὼ ἤκουον, καὶ ἄφηνά τὰ δάκρυά μου νὰ ῥέωσι σιγαλὰ, ἀλλὰ δὲν ἐτόλμων νὰ κινηθῶ. Αἶφνης ἤσθάνθην εὐωδίαν θυμιάματος!

—Ὡ! εἶπον, ἀπέθανε τὸ καὶμένο τὸ Ἀννιώ μας!—Καὶ ἐτινάχθην ἀπὸ τὸ στρῶμά μου.

Τότε εὗρέθην ἐνώπιον παραδόξου σκηνῆς.

Ἡ ἀσθενὴς ἀνέπνεε βαρέως, ὅπως πάντοτε. Πλησίον αὐτῆς ἦτο τοποθετημένη ἀνδρική ἐνδυμασία, καθ' ἣν τάξιν φορεῖται. Δεξιόθεν σκαμνίον σκεπασμένον μὲ μαῦρον ὑφασμα, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὑπῆρχε σκευὸς πλήρες ὕδατος καὶ ἐκατέρωθεν δύο λαμπάδες ἀναμμέναι. Ἡ μήτηρ μου γονυπετὴς ἐθυμιάζε τ' ἀντικείμενα ταῦτα προσέχουσα ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ὕδατος.

Φαίνεται ὅτι ἐκτιρίνισα ἀπὸ τὸν φόβον μου. Διότι ὡς μὲ εἶδεν, ἔσπευσε νὰ μὲ καθησυχάσῃ.

—Μὴ φοβεῖσαι, παιδάκι μου, μὲ εἶπε μυστηριωδῶς, εἶναι τὰ φορέματα τοῦ πατρός σου. Ἐλα, παρακάλεσέ τον καὶ σὺ νὰ ἔλθῃ νὰ γιὰτρέψῃ τὸ Ἀννιώ μας.

Καὶ μὲ ἔβαλε νὰ γονατίσω πλησίον τῆς.

—Ἐλα πατέρα—νὰ μὲ πάρῃς ἐμένα—γιὰ νὰ γιάνῃ τὸ Ἀννιώ!—ἀνεφώνησα ἐγὼ διακοπτόμενος ὑπὸ τῶν λυγμῶν μου. Καὶ ἔρριψα ἐπὶ τῆς μητρός μου παρακονετικὸν βλέμμα, διὰ νὰ τῇ δεῖξω πῶς γνωρίζω, ὅτι παρακαλεῖ ν' ἀποθάνω ἐγὼ ἀντὶ τῆς ἀδελφῆς μου. Δὲν ἤσθάνόμην ὁ ἀνόητος ὅτι τοιοῦτοτρόπως ἐκορύφωνα τὴν ἀπελπισίαν τῆς! Πιστεύω νὰ μ' ἐσυγχώρησεν. Ἦμην πολὺ μικρὸς τότε, καὶ δὲν ἠδυνάμην νὰ ἐννοήσω τὴν καρδίαν τῆς.

Μετά τινας στιγμὰς βαθείας σιγῆς, ἐθυμιάσεν ἐκ νέου τὰ πρὸ ἡμῶν ἀντικείμενα, καὶ ἐπέστησεν ὅλην αὐτῆς τὴν προσοχὴν ἐπὶ τοῦ ὕδατος, τὸ ὁποῖον εὐρίσκετο εἰς τὸ ἐπὶ τοῦ σκαμνίου εὐρύχωρον σκευὸς.

Αἶφνης μικρὰ χρυσάλις, πετάξασα κυκλικῶς ἐπ' αὐτοῦ, ἤγγισε μὲ τὰ πτερὰ τῆς, καὶ ἐτάραξεν ἐλαφρῶς τὴν ἐπιφανείαν του.

Ἡ μήτηρ μου ἔκυψεν εὐλαβῶς καὶ ἔκαμε τὸν σταυρόν τῆς, ὅπως ὅταν διαβαίνουν τὰ Ἁγία ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ.

—Κάμε τὸ σταυρό σου, παιδί μου! ἐψιθύρισε, βαθέως συγκεκινημένη καὶ μὴ τολμῶσα νὰ ὑψώσῃ τὰ ὄμματα.

Ἐγὼ ὑπήκουσα μηχανικῶς.

Ὅταν ἡ μικρὰ ἐκείνη χρυσάλις ἐχάθῃ εἰς τὸ βάθος τοῦ δωματίου, ἡ μήτηρ μου ἀνέπνευσεν, ἐσηκώθη ἱλαρὰ καὶ εὐχαριστημένη, καὶ—Ἐπέρασεν ἡ ψυχὴ τοῦ πατέρα σου!—εἶπε, παρακολουθοῦσα εἰσέτι τὴν πτῆσιν τοῦ χρυσалиδίου μὲ βλέμματὰ φορητῆς καὶ λατρείας.

Ἐπειτα ἔπιεν ἀπὸ τοῦ ὕδατος καὶ ἔδωκε καὶ εἰς ἐμὲ νὰ πῶ.

Τότε μοῦ ἤλθεν εἰς τὸν νοῦν ὅτι καὶ ἄλλοτε μὰς ἐπότιζεν ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σκεύους, εὐθὺς ὡς ἐξυπνοῦμεν. Καὶ ἐνθυμήθην, ὅτι ὁσάκις ἔκαμνε τοῦτο ἡ μήτηρ μας, ἦτο καθ' ὅλην ἐκείνην τὴν ἡμέραν ζωηρὰ καὶ περιχαρὴς, ὡς ἐὰν εἶχεν ἀπολαύσει μεγάλην τινὰ πλὴν μυστικὴν εὐδαιμονίαν.

Ἀφοῦ μ' ἐπότισεν ἐμὲ, ἐπλησίασεν εἰς τὸ στρῶμα τῆς Ἀννιώς μὲ τὸ σκευὸς ἀνὰ χεῖρας.

Ἡ ἀσθενὴς δὲν ἐκοιμάτο, ἀλλὰ δὲν ἦτο καὶ ὅλως διόλου ἔξυπνος. Τὰ βλέφαρά τῆς ἦσαν ἡμίκλειστα· οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ τῆς, ἐφ' ὅσον διεφαίνοντο, ἐξέπεμπον παράδοξόν τινα λάμψιν διὰ μέσου τῶν πυκνῶν καὶ μελανῶν αὐτῶν βλεφαρίδων.

Ἡ μήτηρ μου ἀνέσῃκωσε τὸ ἰσχνὸν τοῦ κορσίου σῶμα μετὰ προσοχῆς· καὶ ἐνῶ διὰ τῆς μιᾶς χειρὸς ὑπεστήριζε τὰ νῶτά του, διὰ τῆς ἄλλης προσέφερε τὸ σκευὸς εἰς τὰ μακράμενα του χεῖλη.

—Ἐλα, ἀγάπη μου, τῆς εἶπε. Πιὲ ἀπ' αὐτὸ τὸ νερὸ, νὰ γιάνῃς. —Ἡ ἀσθενὴς δὲν ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμούς, ἀλλὰ φαίνεται, ὅτι ἤκουσε τὴν φωνὴν καὶ ἐνόησε τὰς λέξεις. Γλυκὺ καὶ συμπαθητικὸν μεῖδιμα διέστειλε τὰ χεῖλη τῆς. Ἐπειτα ἐρρόφησεν ὀλίγας σταγόνας ἀπὸ τοῦ ὕδατος ἐκείνου, τὸ ὁποῖον ἔμελλε τῷ ὄντι νὰ τὴν ἰατρεύσῃ. Διότι μόλις τὸ ἐκατάπιε καὶ ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμούς καὶ προσεπάθησε ν' ἀναπνεύσῃ. Ἐλαφρὸς στεναγμὸς διέφυγε τὰ χεῖλη τῆς, καὶ ἐπανάπεσε βαρεῖα ἐπὶ τῆς ὠλένης τῆς μητρός μου.

Τὸ καὶμένο μας τὸ Ἀννιώ! ἐγλύτωσεν ἀπὸ τὰ βάσανά του!

[Ἐπείτα τὸ τέλος].

Γ. Δ. ΒΙΖΗΝΟΣ.

ΑΘΗΝΑΙ

[ὑπὸ Καρόλου δὲ Μου].

Συνέχεια καὶ τέλος· (δὲ σελ. 218.

Δ'.

Κατερχόμενος τῆς Ἀκροπόλεως ματαίως ζητεῖς νὰ συνέλθῃς εἰς σεαυτόν· ἡ ἰσχυρὰ ἐνέργεια τοῦ θεάματος ἐπικρατεῖ σου τοσοῦτον, ὥστε ἐξαφνίζεται μὲν ἡ πραγματικότητα, νομίζεις δ' ὅτι ζῆς ἐν τῷ παρελθόντι. Ἐν ὅσῃ δὲ εὐρίσκεσαι ἐν Ἀθήναις παραμένει ἡ τοιαύτη ἐντύπωσις· διατελεῖς δὲ ὑπὸ τὸ κράτος γοήτρου πολιτισμοῦ ἄλλου, καὶ βλέπεις ἀναπαρισταμένους ἀδιαλείπτως ὑπὸ τῆς φαντασίας τὰς εἰκόνας τῶν σεμνῶν μνημείων, τὰς σκιὰς τῶν ἐνδόξων ἀνδρῶν, τὰ γάλακτα τῶν ὀλυμπίων θεῶν. Ἀδύνατον νὰ παρασταθῇ πόσον ἀνυψοῦται καὶ

ἐξαγνίζεται ὁ νοῦς ἐκ τῆς τοιαύτης θεωρίας. Αἱ βιωτικαὶ μέριμναι, αἱ καθημεριναὶ φροντίδες, ἅτινα ἀλλαγῇ ἐφέλκονται πᾶσαν ἐνέργειαν ἡμῶν, οὐδεμίαν ἔχουσιν ἐνταῦθα ἐπιδράσιν ἐπὶ τῆς διανοίας, κατεχομένης ἐξ ὁλοκλήρου ὑπὸ τοῦ αἰσθήματος τῆς πραγματικότητος τοῦ ἰδεώδους, καὶ βιοῦς ὄντως ἐπὶ τινὰς ἡμέρας, διὰ παραδόξου ὑποκαταστάσεως τοῦ παρελθόντος εἰς τὸ παρὸν, ἐν τοῖς χρόνοις τῶν παλαιῶν Ἀθηνῶν.

Ἵππο τοιούτων κατειχόμεθα ἰδεῶν, ὅτε ἐκπνεύομεν τὴν ἀκρόπολιν, καὶ ἐπεσκέφθημεν τὰ περὶ τὸν βράχον μήπω ἐξετασθέντα ὑφ' ἡμῶν μνημεῖα: τὸ Ὠδεῖον Ἡρώδου τοῦ Ἀττικοῦ, ἐπὶ τῆς νοτίου κλιτύος τοῦ βράχου τῆς Ἀθηνᾶς, οὗ τὰ παρασκήνια, τὰ ἐδώλια καὶ αἱ κερκίδες ἐκτίσθησαν ἐπὶ τῶν χρόνων τῶν Ἀντωνίνων: τὰς εἰκοσιοκτὼ καμάρους τῆς στοᾶς τοῦ Εὐμένους, καὶ ἰδίᾳ τὸ περιεργότατον λείψανον τοῦ ἀθηναϊκοῦ βίου, τὸ Διονυσιακὸν θέατρον. Ἐπὶ τῶν ἐδωλίων ἐκείνων, ἐφ' ὧν ἐκάθηντο, καθὼς λέγουσι, τριακοντακισχίλιοι θεαταὶ, καὶ ἅτινα ἀνέρπουσιν εἰς τὴν κλιτὺν τῆς Ἀκροπόλεως ἐξικνούμενα σχεδὸν μέχρι τῆς κατωτάτης ἀκρας τῶν γηραιῶν Κιμωνείων τειχῶν, ὃ λαὸς ἡκροᾶτο τὰς τραγωδίας τοῦ Αἰσχύλου, τοῦ Σοφοκλέους καὶ τοῦ Εὐριπίδου, τὰς κωμωδίας τοῦ Ἀριστοφάνους καὶ τοῦ Μενάνδρου. Ἐπισκευασθὲν ἐπὶ Ἀδριανοῦ, καὶ μικρὸν μεταποιηθὲν τότε, τὸ εὐρὺ ἀμφιθέατρον, μονονοχὶ ἀλώβητον περισώθεν παρέχει πλήρη ἰδέαν τοῦ ἀρχικοῦ σχεδίου αὐτοῦ. Ἄπαντα σχεδὸν τὰ ἐδώλια ἔμειναν κατὰ χώραν. Ἐν τῇ κατωτάτῃ σειρᾷ εἰσὶ κατὰ προδιαγεγραμμένην τάξιν τεταγμένοι αἱ ἔδραι τῶν ἱερέων καὶ τῶν ἀρχόντων. Αἱ ἐν ἐκάστῃ τούτων ἐπιγραφαὶ δηλοῦσι τὸ ἀξίωμα τοῦ καθημένου ἐπ' αὐτῆς κατὰ τὰς διδασκαλίας τῶν δραμάτων. Ἐν τῇ κέντρῳ τῆς πρώτης σειρᾶς κεῖται ὑψηλοτέρα τις ἔδρα, ἀναγλύφους κεκοσμημένη, ἣ τοῦ ἱερέως τοῦ Διονύσου, εἴτα ἡ τοῦ ἱερέως τοῦ Διὸς, ἡ τοῦ ἱερέως τοῦ Ἀπόλλωνος, ἡ τοῦ ἐξηγητοῦ, ἡ τοῦ ἱεροφάντου τῶν Ἐλευσινίων, αἱ τῶν ἱερέων τῶν Χαρίτων, τῆς Ἀρτέμιδος, τοῦ Ποσειδῶνος, αἱ τοῦ κήρυκος, τοῦ ἱερομνήμονος, τοῦ στρατηγοῦ καὶ πάντων ἐν γένει τῶν κατεχόντων ἀξιώματι ἐν τῇ πολιτείᾳ πρὸ αὐτῶν δ' ἐστὶν ἡ σκηνή, ἥς τὰ διάφορα διαμερίσματα, τὰ παρασκήνια, αἱ πάροδοι, ἡ τῶν μηχανῶν θέσις, τὸ λογεῖον, σημαίνονται ὑπὸ λειψάνων στύλων, ὑπὸ κοίλωμάτων, ὑπὸ ἀναγλύφων, ὧν καὶ οἱ μὴ ἀρχαιολόγοι ἀνευ δυσκολίας διαγινώσκουσι τὴν χρῆσιν καὶ τὸν σκοπὸν. Νεὶ μὲν δὲν περιεσώθησαν αἱ ὑποβαστάζουσαι τὴν σκηνὴν καρυάτιδες, οὔτε τὰ ἐν τῷ ἐσωτέρῳ διαζώματι ζώδια, ἐξ ὧν ἀπέμειναν μόνον δύο ἐνοχλάζοντες σειληνοὶ, οὔτε τὰ μετέωρα πῆγματα, καὶ αἱ περιάκτοι, καὶ τὸ

στροφίον καὶ αἱ σκηνογραφίαι, οἱ κόσμοι δι' ὧν λαὸς, ἀσμενίζων σφόδρα εἰς θεάματα ποιητικὰ, ἐκάλλυνε τὸ θέατρον αὐτοῦ. Ἀλλὰ τίς ἰστάμενος ἐν χώρῳ, ὑπὸ τηλικούτων πεπληρωμένῳ ἀναμνήσεων, δὲν παρίσταται διὰ τῆς φαντασίας εἰς τὰς ἐσπεῖ ἐνδόξους διδασκαλίας, ὅτε ἐνώπιον τῶν ἐπὶ τῶν μαρμαρίνων ἐδωλίων καθημένων πρεσβυτῶν, ἐπικροτοῦντος λαοῦ ἐνθουσιώδους, ὑπὸ τὸν αἴθριον οὐρανὸν, δεξιῶι ἡθοποιοὶ ἐζωογόουν τὸν Οἰδίποδα, τὴν Φαίδραν ἢ τὴν Ἥλέκτραν, καὶ ὅτε μέχρι τῶν ἐσχατιῶν τοῦ θεάτρου ἀντήχουν οἱ θαυμασιώτατοι τῶν στίχων, ὅσους ἐξήνεγκέ ποτε χεῖλος ἀνθρώπου; Ἐφαίνετο ἡμῖν ὅτι παριστάμεθα θεαταὶ τῶν δραματικωτάτων ἐκείνων σκηνῶν, αἵτινες μένουσι ἐγκεχαραγμένοι εἰς τὴν μνήμην πάντων, καὶ ὅτι ἐβλέπομεν ὑπὸ τὸ προσωπεῖον τῆς Μελομένης ἢ τῆς Θαλείας, ὑποκριτὰς ὑποδεδυμένους τὸν τραγικὸν κόθορνον ἢ τοὺς Ἀριστοφανεῖους ἐμβάτας, ἀπαγγέλλοντας τοὺς διαλόγους ἐν οἷς ζωηρότατα εἰκονίζονται πάθη, ἢ ἄδοντας τὴν στροφὴν καὶ τὴν ἀντιστροφὴν χορικῶν ἁσμάτων, ἀποπνεόντων φιλοπάτριδα καὶ εὐσεβεῖ αἰσθήματα. Ἐνομιζόμεν δ' ὅτι ἡκούομεν ἀκόμῃ τὰ συγκεκινημένα πλήθη, ἐπιβοῶντα ἐπὶ ταῖς φοβεραῖς ἀραῖς τῶν Εὐμενίδων, τοῖς δεινοῖς τοῦ Ἀγαμέμνονος, τοῖς ἐλεγειακοῖς στόνοις τῆς Ἀντιγόνης, ἢ πληροῦντα γελώτων τὸν ἄερα, ὅτε οἱ Ἀχαρνῆς, ὁ Πλούτος, ἡ Λυσιστράτη ἢ οἱ Σφήκες ἐξετόξευον κατὰ τῶν κακῶν, τῶν γελοίων ἢ τῶν παραπτωμάτων τοῦ ἀθηναϊκοῦ δήμου τὰ δηκτῆρια καὶ καυστηρὰ βέλη ἀθανάτου σατύρας.

Δὲν λέγω ὅτι ἡ ἐντύπωσις ἡμῶν ἦτο ζωηροτέρα, ἀλλὰ βεβαίως δὲν ἦτο ὀλιγώτερον βαθεῖα, ὅτε οὐχὶ μακρὰν τοῦ Διονυσιακοῦ θεάτρου ἀνήλθομεν εἰς δύο βραχῶδεις λόφους, καλυπτομένους μὲν σήμερον ὑπὸ θάμνων καὶ ἀκανθῶν, ἀλλὰ φέροντας εὐνῆα καὶ λαμπρότατα ὀνόματα: τὸν τοῦ Ἀρείου πάγου, ἔνθα ἡδρευε τὸ σεπτότατον καὶ μεγαλειότατον τῶν ἐλληνικῶν δικαστηρίων καὶ τὸν τῆς Πυκνός, ἐνθα ὁ δῆμος ἐψήφισε τσαυτὰ μεγαλεπίβολα ἔργα, τσαυτὰ παράλογα ἐπιχειρήματα, τσαυτὰς ἀδίκους ἀποφάσεις. Ἐπὶ τοῦ Ἀρείου πάγου οὐδὲ τὸ ἐλάχιστον περιεσώθη λείψανον καὶ ἀδηλος μένει ἡ θέσις ἐν ἣ ἡδρευον οἱ δικασταὶ καὶ ἴσταντο οἱ συνήγοροι καὶ ὁ κατηγορούμενος. Βαθμίδες τινὲς μόνον ἐπὶ τοῦ βράχου λελαξευμένοι καθοδηγοῦσι τοὺς ἀρχαιολόγους ἐν ταῖς ἐρευναῖς αὐτῶν, ἀλλ' οὐδὲν ἄξιον λόγου τεκμήριον κρατύνει τὰς εἰκασίας των. Ἐνταῦθα ὅμως, ἐπὶ τοῦ νῦν ἐρήμου βράχου, προσήλθε κατὰ τοὺς ἡρωϊκοὺς χρόνους ὁ Ὀρέστης ζητῶν δικαιοσύνην καὶ σωτηρίαν ἀπὸ τῶν διωκουσῶν αὐτὸν Ἐρινύων: ἐνταῦθα κατὰ τοὺς εὐτυχεῖς χρόνους, ὅτε ἡ ἀθηναϊκὴ πολιτεία ἦν κραταιο-

τάτη, οἱ τοῦ Σόλωνος νόμοι εὗρον ἄστυλον ἀπαρχάιστον· ἐντεῦθεν τέλος ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἐκήρυξε τοῖς ἐθνικοῖς μυστηριώδεις ἐπαγγελίας, εὐαγγελιζόμενος τὴν σωτηρίαν τοῦ κόσμου. Ἀντίπεραν δὲ, ἄνω κονιορτώδους ὁδοῦ, κεῖται ἡ Πνύξ, εἰς ἣν ἀνέρχεται διὰ μέσου ἁγρῶν· ἄλλα παιδιάρια συναναριχῶνται μετ' ἐμοῦ, ὑπερπηδῶντα χάνδακας, κατακεντρωμένα ὑπὸ τῶν ἀκανθῶν, συλλέγοντα πάντα τὰ προστυγχάνοντα θραύσματα ὀστράκων, καὶ πονήρως προσφέροντά μοι αὐτά, ὡς πολυτίμους ἀρχαϊότητας, μετὰ τοῦ χλευαστικοῦ θράσους, ὅπερ δείκνυσιν ἡ μοσχομάγκα τῶν Ἀθηναίων πρὸς τοὺς ξένους. Προσκόπτοντες εἰς τὰς ἐξοχὰς τῶν βράχων καὶ εἰς τὰς τραχύτητας τοῦ ἐδάφους, ἐφθάσαμεν οἷτε μοσχομάγκαι καὶ ἐγὼ εἰς τὴν κορυφὴν, ὅπου ἐν εὐρυτάτῃ ἐπιπέδῳ χώρῳ ὀρθοῦται ἐξέδρα μεγαλοπρεπής· εἶναι δ' αὕτη περικλεῆς μνημεῖον τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας· ἐκεῖ ἦν τὸ βῆμα, ὅπου ἐν ἡγόρευον οἱ ῥήτορες ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τοῦ δήμου· οὐχὶ βεβαίως τὸ βῆμα, ὅπου οἱ μεγάλοι ῥήτορες τῶν μηδικῶν πολέμων παρώρων τὸν λαὸν εἰς νίκας, οὐδ' ὅπου ὁ Περικλῆς ἐξεφώνησε τὸν ἐπιτάφιον τῶν ὑπὲρ πατρίδος πεσόντων. Ἡ παλαιὰ Πνύξ, ὅπου οἱ ἐξοχοὶ ἐκείνοι ῥήτορες παρέσυρον διὰ τῆς εὐγλωττίας τῶν τὰ πλήθη, ἔκειτο πλησιαιότερον τῆς θαλάσσης, ἐν θέσει ἀγνώστῃ νῦν· ἀλλ' ἀπὸ τῶν χρόνων τῶν τριάκοντα τυράννων ἐνταῦθα συνήρχετο ἡ ἐκκλησία τοῦ δήμου, καὶ ἀπὸ τοῦ βήματος τοῦτου ἀπήγγειλεν ὁ Δημοσθένης τοὺς Φιλιππικὸν καὶ τὸν περὶ στεφάνου λόγον τοῦ ἀπὸ τοῦ ὕψους ἐκείνου συνετάρσεν ἡ σθεναρὰ φωνὴ τὸν τὰ περὶ τὸ λίθινον βῆμα συνωστιζόμενα πλήθη!· Ἐκεῖθεν ἐκτείνεται θαυμασίον πανόραμα· δεξιᾷ τοῦ ῥήτορος ὑψοῦτο ὁ Παρθενών, ἀριστερᾷ ἡ πλοῦτο ἡ θάλασσα, καὶ πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ τὸ ἀττικὸν πεδίον καὶ ἡ πόλις· πλησιαιότερον δὲ κτίριον, ὅπερ ἐσεβάσθη ὁ χρόνος, τὸ Θησεῖον καὶ ὁ λόφος τῶν Νυμφῶν, ἐφ' οὗ ἐγείρεται σήμερον Ἀστεροσκοπεῖον, συνεπλήρουν τὴν σειρὰν τῶν κυράνσεων τῆς πεδιάδος. Ἐμπνεύσεις γενναῖαι, εἰκόνες μεγαλοπρεπεῖς, παθητικαὶ ἀναμνήσεις, θὰ ἐπήρχοντο τότε αὐτομάτως εἰς τὴν διάνοιαν τοῦ ἀνδρός, ὅστις μόνος ἴστατο ἐπὶ τοῦ βήματος, προσδλέπων κάτωθι αὐτοῦ τὸ θορυβῶδες ἀκροατήριον, καὶ φαίνεται ὡσεὶ πᾶσαι αἱ λαμπρότητες τοῦ πολιτισμοῦ τῶν Ἀθηναίων κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην συμπίπτουσαι πρὸς ταῦτο ἐνέ-

πνεον τὸν ῥήτορα, τὸν παροτρύνοντα τὸν λαὸν νάποθ' ὑπὲρ αὐτῶν. Τὸ θέαμα ἐκεῖνο, οἱ λόγοι ἐκεῖνοι, αἱ ἐπικλήσεις τοσοῦτων μαρτυρίων δόξης καὶ μεγαλονοίας, ἅτινα πανταχόθεν προέκυπτον, θὰ ἐπλήρουν ἀναμφερίστως τὸ ἀκροατήριον ἱεροῦ ἐνθουσιασμοῦ, καὶ ὅτε ὁ Δημοσθένης κατήγγελλε τοὺς βαρβάρους τῆς Μακεδονίας· ὅτε ἐν τῷ περὶ Στεφάνου ἔλεγεν : « Ἄλλ' οὐκ ἔστιν ὅπως ἡμάρτετε, ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸν ὑπὲρ τῆς ἀπάντων ἐλευθερίας καὶ σωτηρίας κίνδυνον ἀράμενοι, μὰ τοὺς ἐν Μακρῶνι προκινδυνεύσαντας τῶν προγόνων καὶ τοὺς ἐν Πλαταιαῖς παραταξαμένους καὶ τοὺς ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχήσαντας καὶ τοὺς ἐπ' Ἀρτεμισίῳ καὶ πολλοὺς ἐτέρους τοὺς ἐν τοῖς δημοσίοις μνήμασι κειμένους ἀγαθοὺς ἄνδρας· » δὲν φαίνεται, ὅτι ἐκ τῶν τεσσάρων σημείων τοῦ ὀρίζοντος, ἐκ τῆς κορυφῆς τῆς Ἀκροπόλεως, ἐκ τοῦ βάθους ὅπου ἐκτείνεται ἡ θάλασσα τῆς Σαλαμῖνος, ἐκ τῆς κοιλάδος, ἣν τέμνει ἡ εἰς Μακρῶνα ἀγούσα, ἐκ τοῦ πεδίου ὅπου ἡγείροντο αἱ οἰκίαι τῶν Ἀθηναίων, ἡ ἐπευφημία τῶν ἡρώων σκιῶν, ἡ εὐλογία τῶν μαρμαρίνων θεῶν, ἐπεκύρουν ἀρρήτως τοὺς ἀρενωποὺς φλόγγους τῆς ἐκπνεύσεως φιλοπατρίας ;

Οὕτως ἀνεπόλουν ἐν νῷ τὰ παρεληλυθότα, καθήμενος ἐπὶ τῶν βαθμίδων τῆς Πυκνός. Ἐπλησίαζεν ἡδὴ ἡ νύξ καὶ αἱ τελευταῖαι τοῦ ἡλίου ἀκτῖνες ἐχρυσίζον μαλακῶς τοὺς στύλους τοῦ Θησείου. Τὸ θαυμασίον οἰκοδόμημα, γηραιότερον κατὰ τριακονταετίαν τῶν ἐν τῇ Ἀκροπόλει, ἐν ᾧ ὁ τοῦ Μιλτιάδου υἱὸς κατέθηκεν, κομίσας ἐκ Σκύρου, τὰ ὅσα τοῦ ἡμιθέου, ἡπλου τὰς στοὰς αὐτοῦ, ὦν τὴν ἀρμονίαν οὔτε ὁ χρόνος, οὔτε οἱ βάρβαροι ἐτάραξαν. Ἀκέραιον δ' οὕτω ἐφαίνετο ἡμῖν ὡσπερ σύμβολον τῆς κρίσεως νίκης, ἣν ἡ ἀττικὴ τέχνη ἤρατο κατὰ τῶν συνήθων ὁρίων τῆς διαρκείας τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων. Καὶ ἐξηφανίσθησαν μὲν ἀσήμικτὰ τινὰ μέρη τοῦ ἀρχιτεκτονικοῦ τοῦ κόσμου, τὰνάγλυφα τῶν μετοπῶν αὐτοῦ¹, αἱ κίονες τοῦ προνάου, καὶ παρεμορφώθη ἡ εἴσοδος· ἀλλ' ἐν τῷ συνόλῳ παρέμεινε τὸ αὐτὸ καὶ κατὰ τοὺς παλαιούς χρόνους. Τὸ ἔργον τοῦ Μίκωνος², εὐτυχέστερον τοῦ ἔργου τοῦ Ἰκτίνου, κατενίκησε τοὺς αἰῶνας. Δὲν ἀντηχοῦσι πλέον ἐν αὐτῷ οἱ ὕμνοι τῶν ἱερέων τοῦ Θησεῖος, ἀλλὰ ξενίζει ἐντὸς τῶν τοίχων αὐ-

1. Πολλοὶ καὶ ἐπιφανεῖς ἀρχαιολόγοι καταπολεμοῦσι τὴν γνώμην ὅτι ἡ Πνύξ ἔκειτο ἐν τῇ κλιτῇ τοῦ λόφου τοῦ Μουσεῖου, ὑποστηρίζοντες ὅτι τὸ σωζόμενον κυδοεῖδές λίθινον μνημεῖον ἦν πελασγικὸς βωμὸς τῷ ὕψιστῳ Διὶ. Ὑπὲρ τῆς ἐναντίας γνώμης συνηγορεῖ παλαιατὴ ἐπιγραφή (ὅρος Πυκνός) κεχαραγμένη ἐπὶ βράχου ἐκεῖ που πλησίον. Σ. τ. Μ.

1. Ἄπαντα τὰνάγλυφα τῶν μετοπῶν τοῦ Θησείου σώζονται μέχρι τοῦδε, τὰ πλεῖστα ὅμως ἐφθαρμένα. Ὅσαι δὲ μετόπαι δὲν ἔχουσι τύπους ἐπιειργασμένους, ἐστεροῦντο ἀνέκαθεν τοῦ πλαστικοῦ κόσμου, κατὰ δὲ τὴν γνώμην ἀρχαιολόγων τιῶν, εἶχον γραφὰς ἀντὶ προστύπων ζωδίων. Σ. τ. Μ.

2. Ὁ ἀρχιτέκτων τοῦ Θησείου εἶνε ἄγνωστος ἡμῖν, ὁ δὲ Μίκων ἔγραψε πιθανῶς τοιχογραφίας « ἐν Θησεῖος ἱερῷ », μετὰ τοῦ συνεργάτου αὐτοῦ Πολυγνώτου Σ. τ. Μ.

τοῦ, ὡς εὐήμερων πλούσιος περιθάλπων φίλους δυστυχήσαντας, μέγαν ἀριθμὸν μαρμαρίνων λειψάνων. Ὁ γὰρ κατέστη μουσεῖον, ἐν ᾧ κατέφυγον ὡς ἐν λιμένι ἀσφαλεῖ κατὰ τῆς θυέλης, ὁ Μελέαγρος τῆς Ἀνδρου¹, ὁ Ἑρμῆς τῆς Αὐλίδος², πληθὺς συντετριμμένων προτομῶν καὶ κορμῶν ἀνωνύμων, ἀνάγλυφα περιεργότατα, ἰδίως τὸ νεωστὶ ἐν Ἐλευσίνι ἀνακαλυφθὲν τοῦ Τριπτολέμου καὶ τῆς Δήμητρος, τὸ τοῦ Μαράθωνομάχου κοιτανάγλυφον, εἰς φυσικὸν μέγεθος κατὰ κράαφον ἀπεικονιζομένου, λεπτῶς δ' ἐξεργασμένον ὑπὸ Ἀριστοκλέους τοῦ Σικωνίου, καὶ προσομοιάζοντος μᾶλλον τοῖς αἰγυπτιακοῖς ἔργοις ἢ τοῖς ἐλευθέροις πλάσμασι τοῦ φειδιακοῦ ἐργαστηρίου³.

Τὸ οἰκοδόμημα δ' ἐκεῖνο, ὅπερ κατ' ἐξάρισιν μοναδικὴν ἔμεινε ἀλώθητον ἐν μέσῳ τῶν καλυπτόντων τὸ ἔδαφος τῆς Ἀττικῆς ἐρείπων, ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ δύνοντος ἡλίου, ἐπιχρίοντος αὐτὸ διὰ ῥοδίνης χοιρᾶς, προσελάμβανεν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν ἡδὺ τι κάλλος καὶ μυστηριώδη ἔννοιαν. Τὸ τοῦ Θεσέως ὄνομα, ὑπομιμνήσκον τοὺς μυθικοὺς χρόνους, τὸ ἀπέριτον τῆς ἀρχιτεκτονικῆς, ἡ παράταξις τῶν κιόνων αὐτοῦ, συγχρόνων τοῖς ἀγῶσι κατὰ τοῦ Δαρείου καὶ τοῦ Ξέρξου, ἡ τῆς τύχης εὐμένεια, ἥτις καὶ τοι εἰκοσιτέσσαρες διέρευσαν αἰῶνες, καίτοι τοσαῦται συνέβησαν ἐπιδρομαί, τοσοῦτοι πόλεμοι, τοσοῦτοι σπασμοὶ τῆς φύσεως καὶ τῆς ἀνθρωπότητος, ὅφ' ὧν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἔπαθον πάντα τὰ λοιπὰ μνημεῖα, ἐφείσθη ὅμως τοῦ ἱεροῦ τούτου περιβόλου, πᾶσαι αἱ χάριτες αὐτοῦ καὶ πᾶσαι αἱ εὐτυχεῖς αὐταὶ συμπτώσεις, δὲν περιέχουσιν ἄρα ἐν συνόψει αὐτὴν τὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλληνικῆς μεγαλοσύνης; Καὶ αὕτη ἐπίσης, γεννηθεῖσα ἐν τοῖς ἡρώϊκοις χρόνοις, παρήγαγε τὰ κινουντα τὸν θαυμασμὸν ἡμῶν μεγαλουργήματα, καὶ μεθ' ὧν τὰς περιπετείας τῶν κρατῶν, μεθ' ὧν

1. Τὸ ἄγαλμα τοῦτο, οὗ ὁ τύπος ὁμοιάζει τῷ τοῦ Ἑρμοῦ, μάλιστα τοῦ Πραξιτελείου, ἀπεικονίζει κατὰ τὰς πειθανωτάτας εἰκασίας, ἀφρωτῆσθέντα νεκρόν. Εὐρίσκεται δὲ νῦν ἐν τῷ μέσῳ τῆς δευτέρας αἰθούσης τῆς ἀρκτῶας πτέρυγος τοῦ Ἐθνικοῦ μουσείου. Σ. τ. Μ.

2. Τὸ ἄγαλμα εὐρέθῃ ἐν Ἀταλάντῃ, εἶναι δ' ἐκτεθειμένον ἐν τῇ πρώτῃ αἰθούσῃ τῆς ἀρκτῶας πτέρυγος τοῦ Ἐθνικοῦ μουσείου. Ἀθῆλον δὲ ἂν ἀπεικονίζῃ τὸν θεόν, ἡ θνητὸν κατὰ τὸν τύπον τοῦ Ἑρμοῦ. Σ. τ. Μ.

3. Τὸ πολυτιμώτατον τοῦτο διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς ἀρχαιοτάτης ἀττικῆς τέχνης μνημεῖον, ἀπεικονίζει πολεμιστὴν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ Μαραθωνομάχον, διότι ἦ τε ἐργασία αὐτοῦ καὶ τὸ σχῆμα τῶν γραμμάτων τῆς ἐπιγραφῆς μαρτυροῦσιν ὅτι ἐποικήθῃ πρὸ τῶν μηδικῶν πολέμων, κατὰ τὸν 5^{ον} αἰῶνα π. Χ. Ὁ δὲ Ἀριστοκλῆς ταυτίζεται ὑπὸ τινων κατὰ τὸν Πausanίου (5^{ος} κ', 7) μνημονευομένῳ Ἀθηναίῳ γλύπτῃ καὶ εἶναι ἴσως προγενέστερος τοῦ ὑπὸ τοῦ Πausanίου ἐπίσης ἀναφερομένου ὁμωνύμου Σικωνίου χαλκοτύπου. Σ. τ. Μ.

τοὺς κλύδωνας τῶν λαῶν παρὰ μένει ἔμπεδος καὶ ἀκτινοβόλος ἐν μέσῳ ἐρείπιων.

Οὐχὶ ἄνευ λύπης κατέλιπον τὰς Ἀθήνας, καὶ ὅτε μετὰ τὰς ὀλίγας ἡμέρας ἃς διέτριψα ἐν θεωρίᾳ τοῦ ἰδεώδους, ἤνυον τὴν εἰς Πειραιᾶ ἀγούσαν, καὶ ἐβλεπον ὀπισθεν μου ἐξαφνίζομένην τὴν κορυφὴν τῆς Ἀκροπόλεως, ἐνόμιζον ὅτι ἐγκαταλείπω πατρίδα, ἣν οὐδέποτε ἴσως θὰ εὐτυχίσω νὰ ἐπανίδω. Ὁ οὐρανὸς ἦτο αἴθριος, ἡ δὲ θάλασσα ἡρέμα ταρρασσομένη, ἐκάλυπτε διὰ λευκῶν γναφάων τὴν κυανὴν ἐπιφάνειαν τοῦ Σαρωνικοῦ κόλπου· ἀφίνομεν ὀπισθεν ἡμῶν τὴν Αἴγινα καὶ τοὺς ναοὺς αὐτῆς, παραπλέομεν δὲ τὰς ἀκτὰς τῆς Ἀργολίδος, εἴτα τὰς λακωνικὰς καὶ χαιρετίζομεν τὰς χιονοσκεπεῖς ἀκρωρεῖας τοῦ Ταυγέτου· κάμπτομεν τὰς Μαλεάς, ὁπόθεν μονάζων ἀσκητῆς ἐπικαλεῖται ὑπὲρ τῶν πλεόντων τὴν εὐλογίαν τοῦ θεοῦ· μετὰ ταῦτα τὰ Κύθηρα, τὸ Ταΐναρον, βαθμηδὸν δ' αἱ ἑλληνικαὶ ἀκταὶ ἀφανίζονται ἐν τῇ ἀχλύϊ καὶ εἰσπλέομεν εἰς τὴν Ἀδριατικὴν· εὐρισκόμεθα μακρὰν τῆς Ἀνατολῆς.

Ν. Γ. ΠΟΛΙΤΗΣ.

ΤΡΕΙΣ ΗΜΕΡΑΙ ΕΝ ΤΗΝΩΙ

Α'.

Πρώτη θεά τῆς Τήνου. — Ἡ ἐν τῇ θαλάσῃ νύξ. — Ἀποβίσεις. — Αἱ οἰκαὶ τῆς Τήνου. — Ἀνὰ τὰς ὁδοὺς. — Ἐν τῇ ἀγορᾷ. — Αἱ μαντεῖαι τῶν περιστερῶν. — Τὸ προάβλιον. — Ὁ περίβολος τοῦ ναοῦ. — Τὰ κελιά.

ὑπὸ τὴν μελαγχρινὴν σκιαύγειαν τοῦ ἀπώτατου λυκαυγοῦ διακρίνω τὸ πρῶτον τὴν Τήνον μέσῳ τῆς τεθαμβωμένης κρυστάλλου ἐνὸς τῶν κυκλικῶν παραθυριδίων, ἅτινα παρέχουσιν ἡδὴ γλισχρότατόν τι φῶς εἰς τὴν χαμηλὴν αἵθουσαν τοῦ ἀτμοπλοίου.

Ἡ μικρὰ πόλις εἶνε λευκὴ, λευκοτάτη τὴν ὄψιν, καὶ ἐν τῇ τόσῳ πρωϊνῇ ταύτῃ ὥρᾳ νομίζει τις μάλιστα ὅτι μαλθακῶς κεκλιμένη παρὰ τὴν ἀκτὴν τρυφᾷ ἔτι ἐν τῇ ἀπολαύσει ἐωθινοῦ ὕπνου, βαυκαλωμένη ὑπὸ τοῦ παρ' αὐτὴν φλοισβίζοντος γαλανοῦ αἰγιαλοῦ, ἡ μόλις ἀφύπνισθεῖσα ἵνα ὑποδεχθῇ τοὺς προσελευσόμενους ξένους, δὲν ἐπρόφρασε ν' ἀποβάλῃ ἀκόμη τὴν χιονώδη λινστολὴν τῆς νυκτός.

Ὁ δοῦπος τῆς ἑλικος καθίσταται ὁλονὲν βραδύς, μᾶλλον ὑπόκωφος, καὶ ἐνῶ τὸ πυρόσκαφον ἀνακόπτει ἐντελῶς τὸν δρόμον, ἀναπάλονται ἔτι τὰ στέρνα αὐτοῦ, ὡς ἐὰν ἀσθμαίνει ἐκ τῆς συνεχοῦς πορείας 85 μιλλίων, ἣν διήνυσεν ἐντὸς ἐννέα μόλις ὥρων, καὶ τρέμει ἐκ τοῦ βάρους ἴσως ὑπεροκτακωσίῳ ἐπιβιβατῶν τοὺς ὁποίους φέρει ἐπὶ τῆς ῥάχews του. Ἡ ἀγκυρα κυλίσταται, βυθίζεται εἰς τὸ ὕδωρ καὶ ἐμπήγνυται εἰς τὸν ἀμμῶδη πυθμένα, ἐνῶ παρὰ τὰ